

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2042/2022
22.02.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужилаца АА, ББ, ВВ, ГГ, ДД, свих из ... и ЂЂ из ..., чији је заједнички пуномоћник Рајко Маринковић, адвокат из ..., против тужене Основна школа „Иво Лола Рибар“ из Нових Козараца, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Зрењанину, ради исплате, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 890/22 од 09.03.2022. године, у седници одржаној 22.02.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 890/22 од 09.03.2022. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 890/22 од 09.03.2022. године и пресуда Основног суда у Кикинди П1 335/21 од 04.11.2021. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се тужена обавезе да им за период од 01.05.2018. године до 30.04.2021. године, а тужиоцу ЂЂ од 18.11.2019. године до 30.04.2021. године, на име накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, са законском затезном каматом почев од 13.06.2021. године до исплате, и на име затезне камате обрачунате од доспелости сваког појединачног месечног износа почев од 21. дана у месецу за претходни месец па до 12.06.2021. године исплати износе ближе наведене у ставу другом изреке првостепене пресуде, као и да за тужиоце изврши уплату доприноса надлежним фондовима за период и на износе (ближе наведене у ставу другом изреке), и **одбија се** захтев тужилаца да се тужена обавезе да им накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужиоци да туженој на име накнаде трошкова целог парничног поступка солидарно исплате износ од 42.000,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Кикинди П1 335/21 од 04.11.2021. године, ставовима првим и другим изреке тужена је обавезана да тужиоцима за период од 01.05.2018. године до 30.04.2021. године, а тужиоцу ЂЂ од 18.11.2019. године до 30.04.2021. године исплати и то:

- тужиљи АА на име трошкова за исхрану у току рада износ од 120.417,36 динара, са законском затезном каматом од 13.06.2021. године до исплате, на име законске затезне камате од доспелости сваког појединачног месечног износа почев од 21. дана у месецу за претходни месец па до 12.06.2021. године, као дана израде налаза и мишљења вештака, износ од 17.356,56 динара;
 - тужиљи ББ на име трошкова за исхрану у току рада износ од 116.561,20 динара, са законском затезном каматом од 13.06.2021. године до исплате, на име законске затезне камате од доспелости сваког појединачног месечног износа почев од 21. дана у месецу за претходни месец па до 12.06.2021. године, као дана израде налаза и мишљења вештака, износ од 16.444,37 динара;
 - тужиљи ВВ на име трошкова за исхрану у току рада износ од 113.406,16 динара, са законском затезном каматом од 13.06.2021. године до исплате, на име законске затезне камате од доспелости сваког појединачног месечног износа почев од 21. дана у месецу за претходни месец па до 12.06.2021. године, као дана израде налаза и мишљења вештака, износ од 16.212,37 динара;
 - тужиљи ГГ на име трошкова за исхрану у току рада износ од 109.046,07 динара, са законском затезном каматом од 13.06.2021. године до исплате, на име законске затезне камате од доспелости сваког појединачног месечног износа почев од 21. дана у месецу за претходни месец па до 12.06.2021. године, као дана израде налаза и мишљења вештака, износ од 15.296,87 динара;
 - тужиоцу ДД на име трошкова за исхрану у току рада износ од 57.513,75 динара, са законском затезном каматом од 13.06.2021. године до исплате, на име законске затезне камате од доспелости сваког појединачног месечног износа почев од 21. дана у месецу за претходни месец па до 12.06.2021. године, као дана израде налаза и мишљења вештака, износ од 12.813,52 динара;
- као на име регреса за коришћење годишњег одмора износ од по 115.518,80 динара, са законском затезном каматом од 13.06.2021. године до исплате, на име законске затезне камате од доспелости сваког појединачног месечног износа почев од 21. дана у месецу за претходни месец па до 12.06.2021. године, као дана израде налаза и мишљења вештака, износ од по 16.355,09 динара и
- тужиоцу ЂЂ на име трошкова за исхрану у току рада износ од 49.209,86 динара, са законском затезном каматом од 13.06.2021. године до исплате, на име законске затезне камате од доспелости сваког појединачног месечног износа почев од 21. дана у месецу за претходни месец па до 12.06.2021. године, као дана израде налаза и мишљења вештака, износ од 3.346,06 динара и на име регреса за коришћење годишњег одмора износ од 54.683,10 динара, са законском затезном каматом од 13.06.2021. године до исплате, на име законске затезне камате од доспелости сваког појединачног месечног износа почев од 21. дана у месецу за претходни месец па до 12.06.2021. године, као дана израде налаза и мишљења вештака, износ од 3.344,82 динара. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужиоцима изврши уплату доприноса надлежним фондовима за период и на утврђене износе из става другог изреке пресуде. Ставом четвртим изреке, тужена је обавезана да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка од 348.538,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом петим изреке, одбијен је предлог тужилаца за ослобађање од плаћања судске таксе у овој правној ствари.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 890/22 од 09.03.2022. године, одбијена је жалба тужене и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, с тим што је предложила да се о ревизији одлучи као изузетно дозвољеној, применом члана 404. ЗПП, ради уједначавања судске праксе.

Правноснажном пресудом, одлучено је по тужби за исплату накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

По оцени Врховног касационог суда, испуњени су услови за одлучивање о посебној ревизији тужене, ради уједначавања судске праксе о праву запослених у школама на исплату накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, на основу одредбе члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), па је одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом члана 408. ЗПП, па је нашао да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су у утуженом периоду били у радном односу код тужене на радном месту са коефицијентом за обрачун плате од 6,30, односно 6,83. У спорном периоду тужена је тужиоцима обрачунавала и исплаћивала зараду тако што је основицу, коју објављује Влада Републике Србије, множила коефицијентом радног места на основу метода обрачуна плате у складу са Законом о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 86/19, који се примењује од 18.06.2001. године), према ком закону се додаци за регрес и исхрану у току рада за запослене код тужене нису посебно обрачунавали и исплаћивали, јер су садржани у коефицијенту радног места. Пошто је тако добијена висина основне плате, у спорном периоду, била нижа од износа минималне зараде, тужена је тужиоцима сваког месеца вршила корекцију плате до износа минималне зараде, па им је исплаћивана плата у висини минималне зараде. У обрачунским листама плата тужилаца није исказивана као посебна ставка накнада трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. Висина потраживања на име накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора и трошкова за исхрану у току рада утврђена је оценом налаза и мишљења судског вештака за економско-финансијску област, којим је утврђено да, на основу присуства на раду и најповољнијег критеријума у упоредним важећим Колективним уговорима у Републици Србији, између осталог ПКУ за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије, дневни износ топлог obroка је 250,00 динара бруто (члан 65), а регрес у висини од 75% просечно исплаћене зараде по запосленом у Републици Србији, према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике (члан 66).

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, закључивши да у износу минималне зараде, по дефиницији из члана 111. Закона о раду, не може да буде садржана предметна накнада трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, независно од чињенице што је одредбом члана 4. став 1. Закона о платама у државним органима, јавним службама прописано да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и

стручну спрему, а ставом 2. истог члана, да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. По мишљењу нижестепених судова, у ситуацији када је тужена исплаћивала тужиоцима минималну зараду следи да им није исплаћена накнада трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, па је тужена дужна да им те накнаде исплати у износу утврђеном вештачењем, а према критеријумима у упоредним важећим Колективним уговорима у Републици Србији за јавна предузећа која се финансирају из буџета, који су били важећи у истом временском периоду на који се односи и предметно потраживање тужилаца, а у недостатку параметара из општих аката који су на снази код тужене у утуженом периоду.

По оцени Врховног касационог суда, становиште нижестепених судова није правилно.

Одредбом члана 187. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017... 129/2021), прописано је да се на утврђивање и обрачун плата, накнада и додатака запослених у установи примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама.

Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 86/19), прописује начин утврђивања плата, додатака, накнада и осталих примања запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе (члан 1. став 1. тачка 3). Одредбом члана 3. став 1. тог Закона, прописано је да основицу за обрачун и исплату плата утврђује Влада, осим за председника Републике, народне посланике и именована, постављена и запослена лица у службама председника Републике и Народне скупштине Републике Србије. На основу одредбе члана 4. став 1. истог Закона, прописано је да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а став 2. истог члана, да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

Посебан Колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, бр. 21/15 и 92/20), у одредби члана 20. прописује елементе за утврђивање плате, тако да се плата утврђује на основу: основице за обрачун плате, коефицијента са којим се множи основица, додатака на плату и обавеза које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плата у складу са законом (став 1). Уколико је основна плата запосленог, која је утврђена на основу основице за обрачун плата и коефицијента из прописа о коефицијентима за обрачун и исплату плата, за пуно радно време и остварени стандардни учинак, мања од минималне зараде, основна плата запосленог утврђена на горе описани начин, исплаћује се у висини минималне зараде (став 2).

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 113/17), у одредби члана 118. став 1. прописано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду и то, између осталог, за исхрану у току рада, ако послодавац ово право није обезбедио на други начин (тачка 5) и регрес за коришћење годишњег одмора (тачка 6), а према ставу 2. истог члана, висина трошкова из става 1. тачка 5. овог члана мора бити изражена у новцу. Одредбе овог Закона примењују се и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне

самоуправе и јавним службама, ако законом није другачије одређено, на основу одредбе члана 2. став 2. тог закона.

Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01... 58/14), коју је Влада Републике Србије донела на основу члана 8. Закона о платама у државним органима и јавним службама, утврђени су коефицијенти за обрачун плата запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Одредбом члана 2. став 1. тачка 1. те Уредбе, утврђени су коефицијенти за обрачун исплата запослених из члана 1. ове Уредбе, које се примењују на запослене у основном образовању.

У конкретном случају, тужиоци су запослени у школи, па се на утврђивање и обрачун њихове плате, као и накнада и додатака по основу рада према одредби члана 187. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања, примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама. Супсидијарна примена Закона о раду прописана је само за случај када посебним законом положај, права, обавезе и одговорностим запослених нису другачије уређени. Пошто посебан закон – Закон о платама у државним органима и јавним службама прописује да коефицијент за обрачун плате садржи и додатак за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, следи да та одредба посебног Закона искључује примену опште норме из Закона о раду. Посебним Колективним уговором за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, бр. 21/15 и 92/20, чије важење је на основу Споразума продужено до 05.03.2022. године) није предвиђено право запослених на накнаду трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора. Дакле, како на основу члана 4. став 2. цитираног Закон о платама у државним органима и јавним службама као *lex specialis*, произлази да су примања по основу накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора садржана у коефицијенту као једном од елемената плате, то не постоји правни основ за остваривање предметног права тужилаца. Тај основ не постоји ни у општем акту. Сагласно наведеном, тужиоцима не припада право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора пошто су те накнаде садржане у коефицијенту њихове плате, па је стога чињеница да им је у спорном периоду исплаћивана минимална зарада на основу одредбе члана 20. став 2. Посебног Колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика (као она основна плата која се исплаћује у тој висини и у ситуацији када је била нижа од минималне зараде) без утицаја на другачију одлуку јер она не активира права из Закона о раду као општег закона.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је применом одредбе члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Тужена је успела у поступку по ревизији па јој, на основу одредбе члана 165. став 2. у вези члана 153. став 1, 154. и 163. став 2. ЗПП припадају опредељени трошкови целог поступка, на име ангажовања јавног правобранилаштва на основу одредбе члана 162. ЗПП, и то: за састав одговора на тужбу 6.000,00 динара и за састав жалбе и ревизије по 18.000,00 динара, све према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ових парничних радњи, док трошак судских такси није признат сходно одредби члана 9. став 1. Закона о судским таксама („Службени гласник РС“, број 28/94... 95/2018).

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић